

Kako poboljšati rad Vijeća učenika?

Mirjana Posavec

Osnovna škola Ivana Rangera, Lepoglava, Republika Hrvatska,
mirjana.posavec@gmail.com

Sažetak

Odgojno - obrazovne institucije, odnosno škole, drugo su najvažnije okruženje za rast i razvoj svakog djeteta. Djeca u školi provode značajan dio svog vremena, socijaliziraju se, uče i igraju, ali bi trebala aktivno promovirati, ali i učiti kako participirati u donošenju odluka. I dok se s jedne strane govori o participaciji djece u donošenju odluka, postoji problem s njezinom primjenom u praksi: naime, čini se da se više govori o participaciji, ali nema adekvatne praktične primjene. Praktična primjena, a ne „deklarativnost“ imala bi za posljedicu utjecaj na poboljšanje intervencija za djecu (Badham, 2004, prema Bessell, 2011).

Ključne riječi: osnovna škola, participacija djece, Vijeće učenika

1. Uvod

Osnivanje i djelovanje vijeća učenika u Hrvatskoj regulira članak 71. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 152/14, 07/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22). Njime je propisano da vijeće učenika čine predstavnici učenika svakog razrednog odjela, a način izbora i djelokrug rada vijeća učenika utvrđuje se statutom škole.

Zakonom je također utvrđeno da predstavnik vijeća učenika sudjeluje u radu tijela škole kada se odlučuje o pravima i obvezama učenika, no njegov rad je savjetodavan, bez prava odlučivanja.

Stoga ne čudi da dosadašnja istraživanja pokazuju kako učenici u Hrvatskoj osjećaju da se njihov glas prilikom donošenja odluka u školi slabo čuje (Schultz, W. i sur., 2016). Glasnim polemikama u javnosti o ne/uvođenju Građanskog odgoja u škole čini se da djeca više znaju o građanskoj participaciji nego u poticanju stvarne participacije i jačanju mehanizama demokratskih praksi djece u školama (Novak, 2010).

Ponukani rezultatima istraživanja pitali smo učenike naše škole (ne samo predstavnike Vijeća učenika, zbog malog broja razrednih odjela) za mišljenje te smo u tu svrhu proveli istraživanje u listopadu 2021. godine.

1.1. Neaktivni učenici

Ključan preduvjet za uključivanje u rad vijeća učenika je razumijevanje njegove uloge i svrhe. Često se u praksi pokazuje (pa tako i u našoj školi) da su vijeća učenika formalni sastanci kako bi se zadovoljio zakon, a učenici ne znaju čemu vijeće služi i nije im jasna njegova uloga ili su na takvom sastanku poprilično neaktivni.

Ako učenik vidi da se njegov rad na području zaštite i unapređenja prava i položaja učenika shvaća ozbiljno od strane drugih, da ima svrhu i da donosi rezultate, postoji veća vjerojatnost da će dugoročno biti aktivno angažiran (Preveden, Sočo, Kralj, 2015).

1. Istraživanje – rezultati i rasprava

Obzirom da je u našoj školi svega 12 razrednih odjela, te učenici 1. i 2. razreda još nisu dovoljno upoznali način funkcioniranja i ulogu Vijeća učenika, proveli smo istraživanje među svim učenicima škole o pitanjima koje su naveli kao važna područja koja ih zanimaju. Osim što smo željeli istražiti stavove učenika prema nekim (odabranim) temama cilj nam je bio približiti im rad Vijeća učenika i osnažiti ih za bolju i snažniju participaciju u donošenju odluka.

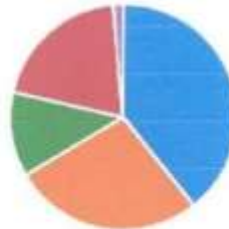
Naime, aktivno sudjelovanje ne događa se samo od sebe, a da bi bili uspješni potrebno im je: znanje, način, sredstva i podrška starijih. Neke od ključnih pretpostavki za aktivno sudjelovanje učenika su dovoljna informiranost da bi mogli donositi odluke, kao i poznavanje prikladnih načina sudjelovanja, ali i podrška učitelja i vođenje kroz procese.

U anketi je sudjelovalo 76 učenika škole, što predstavlja 52% svih učenika naše škole. Poučeni iskustvom, učenici su na Vijećima učenika fokusirani na rješavanje problema. Prvi dio pitanja odnosio se na njihovo iskustvo vezano uz rješavanje problema.

Veliki broj učenika ima osobu od povjerenja i sve te osobe su iz škole tako da je dobro da učenici imaju povjerenja u djelatnike škole. Samo dva učenika/ce nemaju osobu od povjerenja i njih 28 povjerilo bi se prijatelju/ici. Želja nam je da osnažimo učenike naše škole da svi imaju osobu od povjerenja koja će moći riješiti njihove probleme. Prijatelji/ce su tu **osobe podrške**, ali nisu osobe koje bi mogle riješiti njihov problem.

1. U slučaju da imate problem koji vas jako muči, imate li u školi kome se obratiti za pomoć? Ako biste imali, kome biste se obratili? (0 bod)
3% ispitanika (2 od 76) točno je odgovorilo na pitanje.

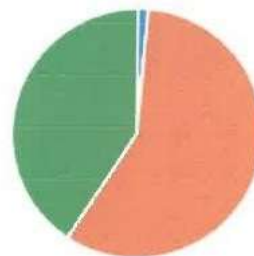
Da, razredniku/ci	55
Da, pedagoginji	38
Da, ravnateljici	17
Da, prijatelju/ici	28
Nemam kome	2 ✓

Obzirom da se jako trudimo oko preventivnih programa, sljedeća pitanja odnose se na njihovo percipiranje nasilja u školi i rješavanje problema.

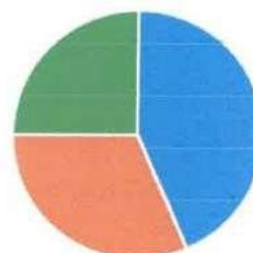
3. Ima li u našoj školi fizičkog nasilja? (0 bod)

Da	1
Ne	44
Ne znam	31

4. Ima li u našoj školi verbalnog nasilja (vrijeđanje, nazivanje pogrđnim imenima, zadirkivanje)? (0 bod)

Da	33
Ne	24
Ne znam	19

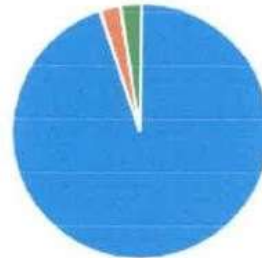

Vrlo često se različiti oblici nasilja događaju među učenicima kad pokraj nije starija osoba (odmori, taoleti, školski autobus) i nažalost, istraživanje je potvrdilo naše pretpostavke da je fizičkog nasilja među učenicima malo, ali su zastupljeni drugi oblici nasilja za koje učitelji /razrednici vrlo često nemaju saznanja.

Na pitanje jesu li učenici spremni prihvatiti različitost, najveći broj učenika odgovorio je potvrdno.

5. Jeste li spremni družiti se s osobama koje su drukčije, i to kad veliki dio prijatelja to ne želi? Zašto? (0 bod)

● Da	72
● Ne	2
● Ne znam, ako većina ne želi, ne ...	2

Jeste li kad imali problem, povjerali se učitelju/ici ili djelatniku škole, ali on nijereagirao? Napišite kome ste se obratili.

Učenici su najčešće navodili da nisu imali problema da bi se tada obratili: prijateljima, roditeljima, a u školi:

- Uvijek, kad bih se nekome povjerio, uslijedio bi neki postupak.
- Obratila sam se i pedagoginja mi je dala savjet.
- Ako sam se povjerio, onda bi mi pomogla učiteljica iz matematike.
- Nisam imao problem, a da sam imao obratio bi se razrednici.
- Nikad nisam imala problem da bi se obratila nekom djelatniku škole, ali da sam imala problem obratila bih se svojoj razrednici i ja sam sigurna da bi ona reagirala.
- Kad sam imala problem, obratila sam se razrednici i ona mi je pomogla i reagirala.

Sudeći prema odgovorima učenika, postoji povjerenje u djelatnike škole (posebice stručna suradnicu i razrednika/cu) kao osobe koje bi poduzele uvijek korake da se riješe problemi koje imaju učenici.

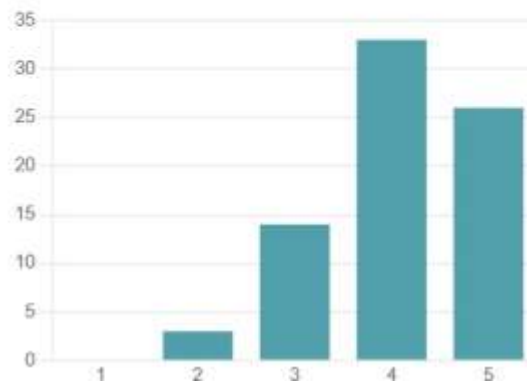
Sljedeći set pitanja odnosio se na održavanje online nastave. Naime, nakon epidemije, škola je zadržala online nastavu kao oblik nastave za učenike koji su duže vrijeme bolesni. Iako su učenici i roditelji zadovoljni ovakvim oblikom nastave (pa učenici ne prepisuju samo planove ploče), pokazala se neučinkovitom kod učenika s poteškoćama. Učenici su je ocijenili ocjenom 4.08. Valja napomenuti da se online nastava od samih početaka odvijala putem aplikacija za videopoziv (Zoom, Cisco Webex, Teams) . Učenici su sudjelovali svakodnevno u videopozivu s učiteljima i na taj način svladavali nastavno gradivo. Već nam je prethodna online nastava pokazala da osnovnoškolska dob zahtjeva vođenje i usmjeravanje učenika te je takav oblik rada odlično prihvaćen od strane svih koji participiraju u radu škole: učenika, učitelja, roditelja..

6. Ocijenite ocjenom od 1-5 provođenje online nastave u našoj školi. (0 bod)

[Više pojedinosti](#)

[Uvidi](#)

4.08
Prosječna ocjena

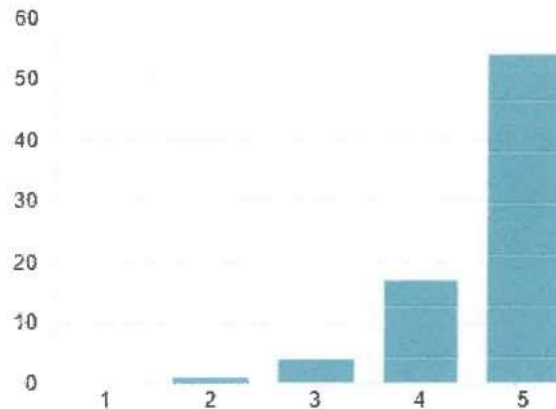
Na pitanje **Što je dobro u online nastavi?** učenici su odgovarali: videopoziv, razumijevanje i toleranciju učitelja, nenošenje maski, obzirnost učitelja kod lošeg funkcioniranja interneta, dobru komunikaciju s učiteljima pa čak i vježbanje na online nastavi TZK...

Što nije dobro online nastavi? učenici su navodili prvenstveno nedostatak kontakta uzivo. lošu internetsku vezu, previše zadaća, glavobolje, teže shvaćanje gradiva...

Iako je suradnja između učenika i učitelja u online nastavi dobra, učenici ipak više preferiraju nastavu uzivo, a smatraju da se učitelji iznimno trude u online nastavi te su ih ocijenili visokom ocjenom 4,63.

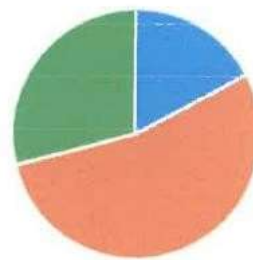
13. Koliko se (prema vašem mišljenju trude) učitelji da nastava bude zanimljiva, da usvojite gradivo, da što više naučite? (0 bod)

4.63
Prosječna ocjena

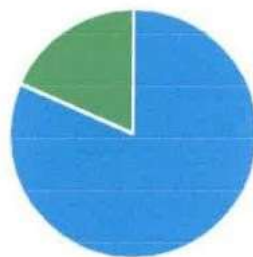
9. Da možete birati, odabrali biste da nastava dalje bude: (0 bod)

● online, na daljinu, kod kuće	13
● uzivo, u školi	41
● svejedno mi je	22

10. Suradujete li dobro s učiteljima u online nastavi? (0 bod)

● da	62
● ne	0
● s nekima da, s nekima ne	14

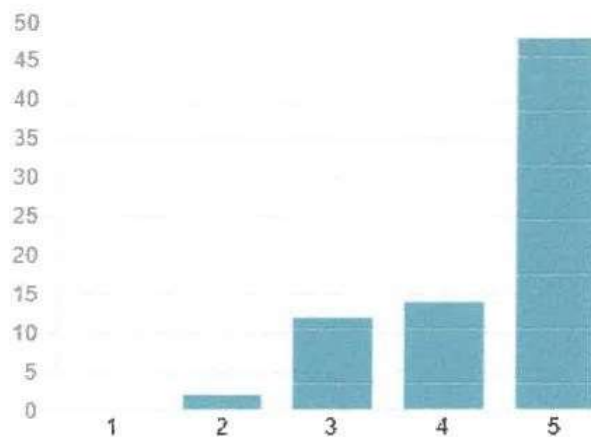

Na kraju, dio pitanja se odnosio na potrebama učenika/ca i izazovima koji bi htjeli riješiti u svojoj školi.

Iako se čini prema odgovorima da škola uvažava njihovo mišljenje (ocijenili su visokom ocjenom), još uvijek nisu sigurni na kojim sve razinama mogu participirati u donošenju odluka.

16. Ocijenite ocjenom - koliko škola uvažava vaše prijedloge koje dajete na Vijeću učenika (željeli ste ormariće, popraviti igralište...) (0 bod)

4.42
Prosječna ocjena

2. Zaključak

Provedeno istraživanje u našoj školi pokazuje da su učenici/e načelno zadovoljni s rješavanjem problema u školi, no nisu sigurni na koji bi drugi način mogli participirati u donošenju odluka na razini škole.

Lansdown (2010) opisuje tri načina dječje participacije:

- **konzultativna participacija** - odrasli traže mišljenja djece kako bi gradili znanje i razumijevanje dječjih života i iskustva,
- **suradnička participacija** - djeca su uključena u razvoj ili planiranje projekta, vršnjačko savjetovanje Djeci se omogućuje zajedničko odlučivanje s odraslima te mogućnost da utječu na proces , a time i indirektno na neke ishode planirane aktivnosti,
- **participacija inicirana od djece** - djeci se omogućuje okruženje i prilika da identificiraju stvari koje ih brinu i o njima razgovaraju s odraslima.

Proučavanjem literature i analizom dobivenih odgovora nameće se zaključak da su učenici zadovoljni radom Vijeća učenika (jer se uvažavaju njihovi prijedlozi). Nisu sigurni tj. ne vide drugi način ili mjesto gdje bi mogli participirati u donošenju odluka (spominju svoju nazočnost na povjerenstvima za odabir ponuda za višednevne

ekskurzije, ali su razočarani jer nemaju pravo glasovanja pa moraju „urigrirati“ preko roditelja) te je zaključak je da bi:

- a) na Učiteljskom vijeću trebalo organizirati interno predavanje i/ili obuku o participaciji učenika/ca prvenstveno za razrednike te za ostale djelatnike škole,
- b) omogućiti rasprave o poboljšanju participacije učenika/ca u školi, među djelatnicima/cama i učenicima/cama,
- c) provesti anketu među učenicima/cama o njihovim potrebama i izazovima koje bi htjeli riješiti u svojoj školi na početku školske godine, prije izrade školskog kurikula,
- d) olakšati učenicima proces participacije i osigurati da od puke formalnosti postane smisleni proces, s posebnim naglaskom na vijeća učenika/ca,
- e) na vijećima učenika informirati predstavnike razreda o rezultatima ankete uz uvažavanje njihovih komentara,
- f) izraditi smjernice za suradnju škole s lokalnom zajednicom kako bi se osigurala participacija učenika/ca u procesima donošenja odluka vezanih uz djecu (Baketa i Kovačić, 2021).

Nužno je u školama, jednako kao i u cijelom društvu, poticati kulturu sudjelovanja te poticati učenika da na demokratski način participira u životu škole i lokalne zajednice. Uloga je odraslih, u ovom slučaju škole, da budu moderatori koji će omogućiti djeci da ostvaruju svoje ciljeve te im u tom procesu pružaju informacije, savjete i podršku.

3. Literatura:

1. Baketa, N. i M. Kovačić (2021.) Glas učenika kao zalog kvalitetne škole: razmišljanja učenika odabranih škola iz Portugala, Sjeverne Makedonije i Hrvatske o aktivnom sudjelovanju, odnosima i nastavi za vrijeme COVID-19 krize. Zagreb: Forum za slobodu odgoja.
2. Bessell, S. (2011). Participation in decision-making in out-of-home care in Australia: What do young people say? *Children and Youth Services Review*, 33, 496–501

3. Lansdown, G. (2010). The realisation of children's participation rights: critical reflections. U: Percy-Smith, B., Thomas, N. (ur.), A Handbook of Children and Young People's Participation- Perspectives from theory and practice. Routledge, 11-23.
4. Novak, J. (2010). Demokracija i ljudska prava u osnovnim školama: teorija i praksa. Zagreb: Centar za ljudska prava
5. Preveden, A., Sočo, A., Kralj K. (2015). Vijeća učenika - Praktični priručnik za voditelje vijeća učenika. Zagreb: Mreža mladih Hrvatske
6. Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Losito, B. i Agrusti, G. (2016). IEA International Civic and Citizenship Education Study 2016 Assessment Framework. SpringerOpen
7. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi,
<https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-%C5%A1koli>